

Türkiye’de Doğrudan Yabancı Yatırımların Gelişimi: Türkiye’ye Gelen ve Türkiye’den Giden Yatırımlar Üzerine Betimsel Bir Analiz

Ahmet Turan ŞAHİN

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Türkiye, aturansahin57192@gmail.com , <https://orcid.org/0009-0009-2588-0634>

ARTICLE INFO

Research Article

2026, Vol. 8, 453-480

e-ISSN 2667-5927

Article History:

Received: 18.06.2026

Revised: 05.10.2026

Accepted: 05.10.2026

Available Online: 11.10.2026

JEL Code: F21, F23, O53

Keywords: Foreign Direct Investment, International Direct Investment Inflows, Overseas Direct Investment, the Turkish Economy, Descriptive Analysis

Anahtar Kelimeler: Doğrudan Yabancı Yatırımlar, Uluslararası Doğrudan Yatırım Girişleri, Yurt Dışı Doğrudan Yatırımlar, Türkiye Ekonomisi, Betimsel Analiz

The Development of Foreign Direct Investment in Turkey: A Descriptive Analysis of Inbound and Outbound Investments in Turkey

Abstract

The process of globalization, which gained momentum beginning in the 1980s, has influenced international production and consumption processes, thereby facilitating their expansion. Countries have sought to meet the increase in global demand brought about by globalization and, in line with the Surplus Value Approach (Vent for Surplus), to redirect assets that remain unused due to insufficient domestic demand or excess resources to foreign markets. For this reason, foreign direct investment has become one of the fundamental tools of both international capital and international trade. Countries also require financial assets to sustain their economic development. Consequently, increasing production within a country's borders or transferring resources from other countries into their economies is of vital importance for countries' economic growth. For countries around the world, economic growth has accelerated alongside the globalization trends of the 1980s. The rise in industrialization has been directly proportional to the volume of goods produced, and the export of these goods to foreign markets has also been directly proportional to their economic growth. Consequently, countries have made efforts to both industrialize and increase their investments. Turkey has not yet reached the desired levels in certain areas of its industrialization process. Although greater emphasis is being placed on industrialization efforts today, it is an inescapable reality that economic growth requires capital. Consequently, in order to attract capital, the Turkish economy not only needs to export goods and services produced into the country but also requires foreign investment activities within its borders. However, when compared internationally, the growth of foreign investment in the Turkish economy remains below an average of 1 percent. The purpose of this study is to analyze the details of the Turkish economy's foreign investment performance. The study examines the types of foreign investment into Turkey, the amounts invested by country, the sectors in which investments are made, the types and amounts of foreign investment from other countries, the sectors in which these investments are made, and the groups of countries that invest the most.

Türkiye’de Doğrudan Yabancı Yatırımların Gelişimi: Türkiye’ye Gelen ve Türkiye’den Giden Yatırımlar Üzerine Betimsel Bir Analiz

Öz

1980’li yıllardan itibaren hız kazanan küreselleşme süreci, uluslararası üretim ve tüketim süreçlerini etkileyerek genişlemesini sağlamıştır. Ülkeler, küreselleşmenin beraberinde getirdiği küresel talep artışını karşılamak ve de Artık Değer Yaklaşımı (Vent for Surplus) doğrultusunda iç pazarda talep yetersizliğinden kullanılmayan veya kaynak fazlalığı nedeniyle kullanılmadan bekleyen varlıkları dış pazarlara yönlendirmek istemişlerdir. Bu sebeple, doğrudan yabancı yatırımlar hem uluslararası sermayenin hem de uluslararası ticaretin temel araçlarından biri haline gelmiştir. Ülkeler aynı zamanda ekonomik gelişmelerini devam ettirebilmek için finansal varlıklara ihtiyaç duymaktadırlar. Dolayısıyla bir ülkenin sınırları içerisinde üretimlerini artırması veya başka ülkelerden ekonomilerine kaynak aktarılması ülkelerin ekonomik büyümeleri için hayati öneme sahiptir. Dünya üzerinde var olan ülkeler açısından ekonomik olarak büyümek 1980 küreselleşme adımları ile birlikte hız kazanmıştır. Sanayileşmenin artması üretilen malların miktarıyla doğru orantılı olup üretilen malların dış pazarlarda ihraç edilmesi de ekonomik büyümeleriyle doğru orantılı olmuştur. Dolayısıyla ülkeler hem sanayileşmeye hem de yatırımlarını artırmaya özen göstermişlerdir. Türkiye sanayileşme sürecinde bazı alanlarda henüz istenilen seviyelere gelememiştir. Günümüzde sanayileşme hamlelerine ağırlık verilmiş olsa da ekonominin büyümesi için sermaye ihtiyacına gerek olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Dolayısıyla Türkiye ekonomisinin sermaye çekebilme adına ülke sınırları içerisinde üretilen mal ve hizmetlerin ihraç edilmesine ihtiyaç duyduğu gibi ülke sınırları içerisinde yabancı yatırımların faaliyetlerine de ihtiyaç duymaktadır. Fakat Türkiye ekonomisinde yabancı yatırımların gelişimi uluslararası düzeyde kıyaslandığında ortalama %1’in altında kalmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye ekonomisinin yabancı yatırım performansının detaylarının analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında Türkiye’nin yabancı yatırım türleri, ülkelere yaptığı yatırım miktarları, yatırımın faaliyet kolları, yabancı ülkelere gelen yabancı yatırım türleri, miktarları ve yatırım yapılan faaliyet kolları ile en çok yatırım yapan ülke grupları ele alınmıştır.

To cite this document: Şahin, T. A. (2026). The Development of Foreign Direct Investment in Turkey: A Descriptive Analysis of Inbound and Outbound Investments in Turkey. *BİLTURK, The Journal of Economics and Related Studies*, 8, 453-480. doi: 10.47103/bilturk.1998182.

1.Giriş

Küreselleşme ve teknoloji çağı ile beraber ivme kazanan bilgi teknolojileri hem ulaşım hem de iletişim alanında gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte uluslararası mal ve hizmet ticareti de bu süreç içerisinde artış göstermiştir. Bu gelişmeler coğrafi sınırların etkisini zayıflatmış, küresel pazarları birbirine yakınlaştırarak gelirin elde edilme şeklini ve tüketim yapısını belirgin şekilde değiştirmiştir. Bu süreçle birlikte gelir ve tüketim ulusal boyuttan çıkarak uluslararası boyuta geçmiştir. Sadece gelir ve tüketim değil aynı zamanda ulusal ekonomi, kültür ve siyaset kavramları da uluslararası anlam kazanıp uluslararası ekonomi, uluslararası siyaset ve uluslararası kültür gibi yeni ve anlam katmanı daha gelişmiş kavramlara dönüşmüşlerdir. Fakat bu süreçte ulus ötesi farklı çıkar gruplarını meydana getirmiştir. Ülkeler bu süreçte daha iyi bir şekilde uyum sağlayabilmek için ekonomilerini dış piyasalara açarken, içerideki ekonomik yapısını da dış ekonomik yapıya uygun hale getirmek için çeşitli düzenlemeler yapma zorunluluğu hissetmeye başlamışlardır (Güven, 2008, s.75).

1980'li yıllarda tüm dünyaya yayılarak ivme kazanan küreselleşme süreci iktisadi anlamda üç temel aşamada derinleşmiştir. İlk olarak ulaşım araçlarının gelişmesi neticesinde mal, sermaye ve işgücü hareketliliği küresel çapta hızlanmaya başlamıştır. İkinci olarak küresel ticaret hacmi genişlemiş ve üçüncü olarak bilgi teknolojileri ve finansal entegrasyonun devreye girmesiyle üretim ve hizmet süreçleri küreselleşmiştir (Ekiz, 2010, s.19-21). Yaşanan bu gelişmeler ülkelerin üretim faaliyetlerini ülke sınırları içerisinde ülke sınırları dışına yönlendirmelerine imkan sağlayacak ekonomik politikaların yapımına teşvik etmiştir. Bu küresel entegrasyon sistemi içerisinde uluslararası en somut örneklerinden birisi ise doğrudan yabancı yatırımlardır. Neoklasik ekonomik anlayışına göre ise bu süreç içerisinde yabancı yatırımların artması sermaye oluşumunu artırarak beraberinde istihdam artışına yol açacaktır. İstihdam artışıyla beraber üretim artacak ve sermaye malı ihracatı da artacaktır. Üretimde uzmanlaşma ihtiyacından hareketle üretim konusunda bilgili ve tecrübeli yöneticiler ekonomik sistem içerisine çekilebilecektir. Benzer şekilde yatırımların artması teknolojik gelişmeyi tetikleyecektir. Üretimde gelişen teknoloji, verimlilik artışına yol açarak ekonomik büyümeye olumlu katkı sunacaktır (Acaravcı & Akçol, 2017, s.17).

Başta ekonomik büyüme olmak üzere belirli ekonomik hedeflere ulaşmak isteyen gelişmiş, gelişmekte olan ve azgelişmiş ülkeler yabancı yatırımlara önem vermektedir. Bu yatırımlar, ülkelerin teknolojik altyapısının güçlenip gelişmesine, sermaye finansmanının artmasına, çalışacak vasıflı eleman ihtiyacının karşılanmasına, istihdam artışıyla beraber işsiz sayısında azalma ve dış ticaret bilançosu üzerinde iyileşme gibi birçok avantajı beraberinde getirecektir (Anbar & Süleymanlı, 2016, s.102-103). Ekonomide dışa bağımlı olan azgelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler yabancı sermayeli yatırımları ekonomilerinin gelişmesine katkı sağlayacak avantaja sahip birer fırsat olarak değerlendirdikleri için bu yatırımları çekebilmek adına vergi uygulamaları ve yasal düzenlemelerle imtiyaz gibi ayrıcalıklar tanımaktadırlar. Böylelikle bu tür ülkeler kalkınmak için ihtiyaç

duydukları paraya yatırımları ülkelerine çekerek kavuşmuş olurlar. Doğrudan sermaye yatırımları genellikle güçlü bir işletme yönetimine sahip ve üretim kararlarını kuruldukları ana merkezden alan ve gittikleri ülkelerde üretim sürecini etkileyen çok uluslu şirketler tarafından yapılmaktadır. Bu işletmelerin yatırım yapabilmeleri için yatırımı götürecekleri ülkelerin ekonomik durumu, siyasi politikaları ve ülke risk primleri önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'nin uluslararası sermaye hareketlerindeki rolünü inceleyerek hem Türkiye'den giden doğrudan yabancı yatırımları hem de Türkiye'ye gelen doğrudan yabancı yatırımları bir bütüncül bir perspektifte ele alarak yatırım performansını ortaya koymaktır. Bu alana yönelik olarak yapılan literatür incelemesinde konunun genellikle yurt dışından Türkiye'ye gelen yatırımların ele alındığı ve içerik olarak nispeten dar kapsamlı kaldığı görülmüştür. Dolayısıyla literatürde oluşan bu açığı kapatmak için bu çalışma kapsamında sadece Türkiye'ye yapılan yatırımların sektörel, ülke grupları ve tutar bazında detaylandırılması değil aynı zamanda Türkiye'den yapılan yatırımların da benzer şekilde değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Çalışmanın bu amacı doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden olan "betimsel durum çalışması" kullanılarak verilerin analizi yapılmıştır. Ekonometrik modellemelerin aksine betimsel analiz yöntemi; doğrudan yabancı sermayelerin uzun dönemli eğilimlerini, kriz dönemlerindeki kırılmalarını ve diğer niteliksel değişimlerini makro boyutta gözlemlene imkanı sunmaktadır. Analiz döneminde ise Türkiye ekonomisinin küresel ekonomiyle entegrasyon aşamaları temel olarak alınmış aynı zamanda erken cumhuriyet döneminden serbestleşme politikalarının hız kazandığı döneme ve günümüz dönemine kadar olan süreç içerisindeki doğrudan yabancı yatırım gelişmeleri karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bu bilgiler ışığında veriler Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), T.C. Yatırım Ofisi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Uluslararası Yatırımcılar Derneği (YASED) ve Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) raporları detaylıca analiz edilmiştir. Elde edilen analiz bulguları tablolar ve grafikler şeklinde aktarılarak betimsel yorumlaması yapılmıştır.

2.Uluslararası Doğrudan Yatırımların Kavramsal ve Teorik Çerçevesi

Sermaye yatırımı yapma gücüne sahip olan yatırımcı şirketin kurulduğu ülkedeki merkezinin dışında başka bir ülke sınırları içerisinde üretim tesisi kurmak veya o ülkede ilgili faaliyet alanındaki tesisleri alarak veya sermaye artışına giderek kendisine ortak bir şirket kurulması yoluyla ilgili ülkelerde yapacağı yatırımlara "uluslararası doğrudan yatırım" denilmektedir (Seyidoğlu, 2011, s.395-397). Bu yatırımlar sadece şirketlerin değil aynı zamanda bir ülkenin veya o ülkenin yerleşik kişilerinin de diğer ülke sınırları içerisinde yatırım yapmak amacıyla sahip oldukları taşınmazlar, fabrikalar ve benzeri en az %10'luk kısmı yabancı kaynaklardan gelen yatırımları oluşturmaktadır (Başçı Nur & Dilber, 2017, s.19). Ülkeler açısından en çok

tercih edilen yatırım türü yeni bir şirket kurmak ve ortaklıklardır. Bu sayede ülkeye döviz girişi olacaktır ve network denilen uluslararası iş birliği ağı genişleyecek ve böylelikle üretimden istihdama ve yabancı teknoloji aktarımına kadar birçok alanda büyüme sağlanacaktır (Şahin, 2015, s.60). Yabancı yatırımcılar gittikleri ülkede kalıcı hale gelmek için kaliteli ürün üretmekle birlikte bunları optimal fiyat aralığında satmak zorundadırlar. Bu durum yatırım yapılan ülkenin vatandaşlarının reel gelirlerinde artışa yol açarak alım gücünü artıracaktır. Aynı ülkede benzer alanda faaliyet gösteren yerel şirketler ise bu durumla mücadele edebilmek için fiyatlarını optimum seviyede tutmaya gayret gösterecekler ve üretilen ürünlerinin kalitesini artırmaya çalışacaklardır. Bu rekabet ortamı Ar-Ge faaliyetlerinin de gelişmesine neden olarak çalışmalara daha fazla kaynak aktarılmasına olanak sağlayacaktır.

Özellikle Sanayi Devrimi'nden sonra yabancı yatırımların hız kazanması üzerine daha da yaygınlaşan çok uluslu şirketler işgücü ve sermayenin uluslararası düzeydeki hareketlerini hızlandırmıştır. Bu gelişmelerle birlikte uluslararası sermaye hareketlerini üretim süreçlerini açıklamaya yönelik yeni teoriler ortaya konulmuştur (Şimşek & Behdioğlu, 2006, s.48). Bu teoriler özetle şu şekilde açıklanabilir:

1.Dunning'in Eklektik Paradigması (OLI Modeli): Firmaların bir ülke sınırları içerisindeki yatırım yapma dürtüsüne neden olabilecek etkenlerin açıklanmaya çalışıldığı ve John Harry Dunning tarafından 1970'li yılların sonuna doğru ortaya atılan teoridir. OLI ifadesi, mülkiyet avantajı (Ownership), lokasyon avantajı (location) ve içselleştirme avantajı (internalization) gibi firmaların yurt dışına yatırım yapabilmesi için sahip olması gereken üç temel özelliğin baş harflerinden oluşmaktadır (Güngördü & Yılmaz, 2016, s.1005). Bu teori uluslararası şirketlerin neden başka bir ülkede yatırım yapma isteğinde olduklarını ve o ülke sınırları içerisinde yatırım faaliyetlerini nasıl yönettikleri ile ilgili açıklamada bulunan uluslararası ticaret teorisidir.

Dunning'in ifade ettiği bu teoride, yatırım yapacak uluslararası şirketler yatırımlarını büyüme temelli bir amaç doğrultusunda yapmaktadırlar. Dolayısıyla bu yatırımlara karar verirken büyümelerine destek verecek stratejik bir kaynak arayışında bulunurlar. Bunlara ek olarak elde edilen kaynağın verimliliği, pazar alanının genişliği ve kaynağın doğallığı bu etkenlerin başında gelmektedir. Dolayısıyla pazarın içselleştirilmesi pazarın konumu ve mülkiyet konusu yatırımcı şirket için önem arz etmektedir (Dunning, 2001). Dunning, şirketlerin yatırımlarını kararlarını değerlendirirken sahiplik, yatırım yapılacak yerin konumu ve yatırımın içselleştirilmesi gibi üstünlüklerden bahsetmiştir. Sahiplikten avantajı olarak diğer yatırımcılara karşı üstünlük olarak görülürken konum avantajı karşılaştırmalı olarak üstünlüğü kastetmektedir. İçselleştirme olarak avantajı ise değer zinciri faaliyetlerin kontrol edilmesini ele alır (Aktaran; Güngördü & Yılmaz, 2016, 1003).

Yatırım yapılacak ülkenin coğrafi konumunun getirdiği avantajları işletmeye özgü olarak açıklayan Dunning'in Eklektik Paradigması, Türkiye'nin yabancı yatırımlarına yönelik stratejik hareketlerini de açıklamaya yönelik teorik bir altyapı sunmaktadır. Türkiye, coğrafi konumu gereği stratejik öneme sahip bir konumdadır. Bunun

avantajı olarak doğu ile batı arasında geçiş güzergahına sahip olması Türkiye'ye yatırım yapacak yatırımcılar için hem üretim hem de dağıtımın merkezi olma potansiyeline sahiptir. Bu durum Dunning'in OLI modelinde vurguladığı "lokasyon avantajı" ile birebir örtüşmektedir. Sonraki başlıklarda ele alınacağı üzere Türkiye'nin sunmuş olduğu hem coğrafi hem de stratejik avantajlar sebebiyle ülkeye gelen doğrudan yatırımların temel belirleyicilerinden biri olmuştur.

2. Vernon'un Ürün Dönemleri Teorisi: 1966 yılında Raymond Vernon tarafından ileri sürülen bu teori uluslararası ticarete konu olan bir ürünün hem üretim hem de ihracat yerinin zaman içerisindeki değişimini açıklamaktadır. Vernon'a göre yeni ürünler üretildikten sonra gelişme aşamasında birçok farklı aşamadan geçtiğini ve karşılaştırmalı olarak üstünlüğün o ürünün üretimi boyunca yer değiştirdiğini ve Amerika gibi gelişmiş ülkelerde yeni ürünlerin icadının yoğunlaştığını vurgulamaktadır (Deviren, 2004). Vernon'un teorisi ürünün ilk icat edildiği andan itibaren son kitlesel üretim aşamasına kadar olan süreçleri incelemektedir. Bu süreçler; yenilik, olgunlaşma ve standartlaşmadır (Kurtaran, 2019, s.370). Yenilik aşaması adından da anlaşılacağı üzere ürünün ilk çıktığı aşamadır. Yeni ürün söz konusu olduğundan ikamesi bulunmaz ve firma tekeli bir güce sahip olur. İkinci aşamada ise artık ürün için ulaşılabiliirliğinin söz konusu olduğu ve rakip malının ortaya çıkabileceği aşamadır. Standartlaşma aşamasında ise ürün artık daha kolay taklit edilebilir hale gelecektir. Bu aşamada rekabetin artacağı ve maliyet yönünden avantajlı olan ürünün piyasada tutunacağı dönemdir.

Standartlaşma aşamasından sonra ise firmalar da kârlarını artırmak için maliyet avantajından yararlanmak istemektedirler. Buna ek olarak yeni pazarların keşfi ve rekabet avantajı gibi unsurlar yatırımların farklı ülkelere kaymasını kolaylaştıracaktır ve böylelikle bu ülkelere doğrudan yabancı yatırım yapılacaktır. Türkiye'nin de sahip olduğu genç ve dinamik nüfusu, üretim alt yapısının yeterliliği ve hem Avrupa hem de Asya pazarına yakınlığı ile yeni pazar arayışında olan yatırımcılar için avantaj sağlayacağı düşünülmektedir. Otomotiv, beyaz eşya ve teknolojik sistemlerin Türkiye'de üretim potansiyelinin yüksek olması Vernon'un teorisi kapsamında örnek verilecek sektörler olarak değerlendirilebilir.

3. Davranışsal Yaklaşımlar ve Uppsala Modeli: 1970'li yıllarda Jan Johanson ve Jan Eric Vahlne tarafından geliştirilen bu teori firmaların yatırım faaliyetlerini davranışsal bir zemine oturtmayı amaçlamaktadır. Yatırım kararı alan firmanın hedef pazarlara yönelik olarak bilgi birikimi ile taahhüt kararları arasındaki süreci ifade etmektedir. Johanson ve Vahlne (1990), bir firmanın hedef pazara yönelik bilgisinin artmasını o firmanın ilgili pazara yönelik kaynak miktarını artıracaklarını ve aynı zamanda o pazara bağlılığında artacağını savunmaktadırlar. İlgili pazara yönelik edinilen her bilgi ve tecrübe firmanın dış pazardaki belirsizliklerinin azalmasını ve yatırım kararı vermede daha etkin rol oynamasını sağlayacaktır (Johanson & Vahlne, 1990, s.11). Özetle Uppsala modeli, firmaların dış pazarlara aniden değil, kademeli bir öğrenme ve deneyim kazanma süreciyle adım adım açıldıklarını varsaymaktadır.

Bu teoride pazar bilgisi ile pazar faaliyetleri ön plana çıkmaktadır. Model, son dönemlerde güncellenmesi gerekliliğinden hareketle firmaların uluslararasılaşma yolunda daha esnek davranmaları gerektiği ve ilişki odaklı bir strateji ile fırsatçı bir yapıda olmaları gerektiğini savunmaktadır (Yücel & Çemberci, 2025, s.203).

Uppsala modeline göre bir firmanın uluslararasılaşmasının önünde iki engel bulunmaktadır. Bunlar kaynak eksikliği ve bilgi eksikliğidir. Firmalar yatırıma konu olacak ülke hakkında bilgi düzeylerini artırdıkça coğrafi ve kültürel olarak yakın hissettikleri ülkelere yatırımlarını da artırmak isteyeceklerdir (Çiftçi, 2015, s.10). Farklı coğrafyalarda görülen yatırımlardaki artış firmaların Uppsala modelinde olduğu gibi uluslararasılaşma faaliyetlerine önem verdiklerini göstermektedir. Aynı zamanda Türkiye'ye yatırım amacıyla gelen firmalarında pazara giriş stratejilerinin benzer özellikler taşıdığı söylenebilir. Dolayısıyla bu çerçeveden ele alınacak olursa Uppsala modeli hem yurt içi yatırımcıların hem de yurt dışı yatırımcıların zamanla genişleyen yatırım faaliyetlerinin açıklanmasında önemli bir teorik yaklaşımı oluşturmaktadır.

3. Türkiye'ye Gelen Doğrudan Yabancı Yatırımların Betimsel Analizi

Türkiye'de yabancı yatırımlara ve sermaye hareketlerine yönelik politikaların tarihsel ve kurumsal temelleri esasen Cumhuriyet dönemiyle birlikte şekillenmiştir. Bu dönem öncesinde yoğun siyasi istikrarsızlıklar, bölgesel çatışmalar ve uzun süren savaşlar Anadolu coğrafyasındaki üretim altyapısını ve sermaye birikimini büyük ölçüde tahrip etmiştir. Nitekim Cumhuriyet'in kuruluşuna kadar geçen süreçteki ayaklanmalar ve savaşlar birçok imalat sektörünü olumsuz etkilemiş; yaşanan can kayıpları işçi nüfusunda azalmaya ve üretim miktarında ciddi düşüşlere yol açmıştır. Kurtuluş Savaşı'nın ardından ise ekonomik ve siyasi kalkınma hamleleri peş peşe hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda ekonomik bağımsızlığın kazanılması adına demiryolu ulaşımı ve denizyolu taşımacılığı gibi alanlarda faaliyet gösteren dış sermayeli firmalar değerleri karşılığında millileştirilmiştir. Kalkınma hamlelerinin temelerinin atıldığı İzmir İktisat Kongresi'nde ise yabancı sermaye girişlerinin her yönden teşvik edileceği beyan edilmiştir (Çütçü & Kan, 2018, s.6).

İzmir İktisat Kongresi ile yabancı yatırım teşviklerinin önü açılmaya çalışılmış olsa da yeteri kadar sermaye hareketliliği yaşanmamıştır. Özellikle de Cumhuriyet'in kuruluşundan 1950'li yıllara kadar olan süreç içerisinde yatırım teşvikleriyle ilgili başarılı politikalar üretilmemiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hız kazanan ekonomik kalkınma hamleleriyle birlikte Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından kurulan Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası'na üye olmuş ve sürece uyum sağlamak için birtakım mevzuat değişikliklerine gidilmiştir (Karlık, 1999, s.51). Bu mevzuat değişikliğinin zorunluluğu sebebiyle 1954 yılında 6224 sayılı "Yabancı Sermaye Teşvik Yasası" çıkarılmıştır. Bu yasa ile daha önce yabancı yatırımcıların faaliyet yapılmasının kısıtlı olduğu alanlarda da yatırım yapılmasına izin verilmiştir. Böylelikle yabancı yatırımcılar yerli yatırımcıların faaliyette bulunduğu tüm alanlarda yatırım yapma hakkına sahip olmuştur. Bu hamlelerde

yabancı yatırımları çekmede başarısız olunca aynı yıl 6326 sayılı “Petrol Kanunu” çıkarılmıştır. Bu kanunla birlikte petrole ulaşmanın ve transferinin kolaylaştırılması için yabancı sermayeli şirketlere imtiyaz verilmiştir (Şahin, 2002, s.396). 1980 sonrası 24 Ocak Kararları ile birlikte ivme kazanan dışa açık ve serbestleşme hareketleri sonrası yabancı yatırımlarda artış gözlemlenmiştir.

3.1. Türkiye’ye Gelen Doğrudan Yabancı Yatırımların Dönemsel Analizi (1926-2025)

Cumhuriyet’in ilanından 1980’li yıllara gelene kadar Türkiye ekonomisinde devletçi politikaların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Devletçiliğin getirdiği millileşme baskısı ekonomik politikaları daha çok ithal ikameci sanayileşmeye yöneltmiş; bu durumun bir sonucu olarak iç pazar üretimine ağırlık verilmesi ise sermaye girişlerini yavaşlatmıştır. Bu doğrultuda çalışmada ele alınan doğrudan yabancı yatırım verileri Türkiye ekonomisinin geçirdiği yapısal dönüşümler dikkate alınarak iki ayrı dönem altında incelenmiştir. İlki, 1926-1980 dönemini kapsayan devletçi politikaların ve ithal ikameci sanayileşme modelinin baskın olduğu dönemi ele alırken; ikincisi, 1980 sonrası dönem ile 24 Ocak Kararları ile başlayan dışa açılma, serbest piyasa ekonomisi ve küreselleşme politikalarının benimsendiği dönemi ele almaktadır.

Tablo 1. 1926-1980 Dönemi Doğrudan Yabancı Yatırım Girişleri (Milyon Dolar)

Yıllar	Doğrudan Yabancı Yatırımlar Fiili Giriş	Yıllar	Doğrudan Yabancı Yatırımlar Fiili Giriş
1926	6,5	1964	11,9
1927	5,3	1965	11,6
1928	8	1966	9,7
1929	12	1967	9,0
1930	1,2	1968	13,9
1931	0,8	1969	13,2
1932	4,2	1970	9,0
1933	1,1	1971	11,7
1935-	0	1972	12,8
1945			
1945-	2,8	1973	67,8
1953			
1954	2,2	1974	-7,5
1955	1,2	1975	15,1
1956	3,4	1976	9,0
1957	1,3	1977	9,5
1958	1,1	1978	11,9
1959	3,4	1979	-6,7
1960	1,9	1980	35
1961	1,2		
1962	4,2		
1963	4,5		

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Verileri (Eski Hazine Müsteşarlığı Arşivi, www.hazine.gov.tr).
Not: Veriler milyon dolar cinsindendir ve virgülden sonraki değerler ondalık basamakları ifade etmektedir. Ayrıca, tabloda yer alan 1935-1945 ve 1945-1953 dönemlerine ait verilerin bir blok halinde sunulması; veri kaynağı alınan T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı arşiv kayıtlarının ve dönemsel istatistiklerinin bu aralıklar için toplu/birleşik olarak tutulmuş olmasından kaynaklanmaktadır.

1926-1930 yıllarında yabancı sermayeye yönelik daha açık bir politika benimsenmiştir. 1920'li yıllarda Osmanlı İmparatorluğu zamanında ayrıcalık elde eden firmalar faaliyetlerini bu yıllarda da devam ettirmiştir. Bununla birlikte imtiyazların devam etmesi neticesinde yeni yatırımcı firmalarında gelmesi yabancı yatırımcıların girişini artırmıştır. 1926'da 6 milyon 500 bin dolar olan fiili giriş tutarı 1929 yılında neredeyse iki katına yakın artarak 12 milyon dolar olmuştur. Bu artışta yeni yatırımcı firmalara madencilik, yapı işleri kontrolü, orman işletme ve ulaşım hizmetlerinde imtiyaz verip yatırıma teşvik edilmesinin etkisi büyük olmuştur. Artan yatırım ivmesinin tersine dönmesine 1929 yılında yaşanan Büyük Buhran sebep olmuştur. Büyük Buhran'ın getirdiği daralma yatırımları da etkilemiş ve Türkiye'de yatırımlar ertesi yıl 1,2 milyon dolara kadar düşmüştür. (Berksoy vd, 1989, s.10). 1929 Buhranı neticesinde küresel çapta büyük krizler yaşanmıştır. Bu krizle birlikte finans sistemleri çökmüş ve sermaye hareketleri kısıtlanmıştır. Bunun sonucu olarak ertesi yıl yabancı yatırım girişi 0,8 milyon dolara kadar gerileyerek son beş yılın en düşük seviyesine ulaşmıştır.

1930-1935 yılları arasında sermaye girişleri buhranın etkisinde kalarak durma noktasına gelmiştir. Bunun neticesinde dışa bağımlılığı azaltmak için devlet eliyle sanayileşme stratejisi benimsenmiş ve devletçilik ilkesi kararlılıkla uygulanmıştır. Sanayileşme Cumhuriyet'in ilk yıllarında önemli bir hedeftir ve devlet pek çok alanda sanayi hamleleri yaparak üretimin milli sınırlar içerisinde kalmasını sağlamıştır. Bu dönemin temel hedeflerinden bir tanesi yerli üretimi güçlendirerek dışa bağımlılığı sınırlamak olmuştur. Sermaye girişlerinin nispeten düşük seyrettiği bu dönemde sanayi hamleleri ve kamu yatırımları daha çok devlet eliyle yürütülmüştür (MEB, 2026). Üretim için dışa bağımlı olmanın getirdiği sorumlulukla birlikte yatırımın teşviki sadece 1933'te 4,2 milyon dolarlık istisnai ve sınırlı bir sermaye girişi yakalanmış olsa da (Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı kabulü sürecinde) bu durum o dönemin sermaye açısından kısıtlayıcı yapısını değiştirmemiştir. Ancak 1935-1950 yılları arasında sermaye girişlerinde büyük bir kırılma yaşandığı görülmektedir. 1940'lı yıllar ekonominin yeniden şekillendiği yıllar olarak öne çıkmıştır. Türkiye her ne kadar savaşa katılmamış olsa da savaşın ekonomik ve sosyal yükünü fazlasıyla çekmiştir (Erdem & İlgün, 2026, s.1). İkinci Dünya Savaşı öncesi hem savaş ekonomisinin uygulanması hem de küresel ortamın gergin olması ve de Türkiye'nin devletçi sanayileşme politikası gereği millileştirme hamleleri yapması bu durumun sebebi olarak düşünülmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra küresel piyasalar toparlanma sürecine girmiştir. 1950 sonrası dönem canlanma dönemi olarak birliktedir hem ülke içinde hem de ülke dışında önemli gelişmelerin olduğu bir dönem olmuştur. Özellikle 1950-1960 dönemi sermaye girişleri için birçok yasal düzenlemelerin yapıldığı yıl olurken bunun meyvelerinin alındığı ve asıl yatırımların sığrama yaptığı dönemler 1960

sonrasında olmuştur. Türkiye geliştirmekte olan ülke grubunda yer aldığı için yabancı yatırımların artışı mütevazi düzeyde kalmıştır. 1980'e kadar bu duruma yönelik adımlar atılmış olsa da durum çok fazla değişmemiştir (Berksoy vd, 1989, s.13-15).

1973 yılında ithal sanayileşme hamlelerinin olumlu sonuçlarıyla beraber son 50 yılın en büyük yatırım girişi olurken ertesi yıl Kıbrıs Barış Harekatı ve petrol şokları neticesinde ülkeye sermaye girmediği ve aksine ülkede var olan yabancı sermayeli yatırımların kapanıp çekildiği ve bunun sonucunda sermaye hareketinin -7,5 milyon dolar seviyesinde gerçekleştiği düşünülmektedir.

1980 sonrasında Türkiye'ye yabancı yatırımlar hem yurt içi hem de yurt dışı ekonomik alanda önemli faydalar sağlamıştır. Ülkelerin yatırımlara duyarlı hale gelmesi 1980'li yıllarda başlamış ve bu tarihlerden sonra yabancı yatırımlar artma eğilimine girmiştir (Kurul, 2021, s.272).

Tablo 2. 1980-2025 Dönemi Doğrudan Yabancı Yatırım Girişleri (Milyon Dolar)

Yıllar	Doğrudan Yabancı Yatırımlar Fiili Giriş	Yıllar	Doğrudan Yabancı Yatırımlar Fiili Giriş
1981	140	2004	2,885
1982	105	2005	9,650
1983	90	2006	20,185
1984	163	2007	22,047
1985	160	2008	19,851
1986	170	2009	8,580
1987	170	2010	9,099
1988	390	2011	16,182
1989	738	2012	13,744
1990	685	2013	13,563
1991	910	2014	13,337
1992	910	2015	19,263
1993	745	2016	13,835
1994	635	2017	11,190
1995	935	2018	12,505
1996	915	2019	9,573
1997	855	2020	9,831
1998	955	2021	13,840
1999	815	2022	13,385
2000	982	2023	10,640
2001	3,255	2024	11,660
2002	1,081	2025	12,976
2003	1,752		

Kaynak: T.C. Merkez Bankası EVDS Ödemeler Dengesi İstatistikleri ve T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Verilerinden derlenmiştir. (2001 sonrası verilerde virgüller binlik basamağı ifade etmektedir ve milyar dolar şeklinde okunmaktadır).

1980'li yıllardan günümüze kadar yabancı yatırımları teşvik etmek için birçok yasal düzenlemeler yapılmıştır. 1952,1954,1986,1992,1995 ve 2003'te günümüzde son

şekli verilen kanunsal çerçevelerle yabancı yatırımcı şirketler yerli yatırımcı şirketler ile aynı haklara sahip olmuştur (Güven, 2008, s.80). Kanunun getirdiği ayrıcalıklarla ihracatın teşviki üretimde ithal ikameye bağlı Türkiye'nin bu durumun dezavantajından kurtulmak ve üretim altyapısını güçlendirmek için birçok alanda yatırım yapılmasına ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyacın getirdiği sorumlulukla atılımlar yapan Türkiye'de 1980 yılından 2007 yılına kadar yatırımların sürekli artış eğiliminde olduğu görülmektedir.

1980 yılında Türkiye uygulamış olduğu ithal ikameye dayalı üretim politikasını terk ederek daha çok ihracat odaklı bir politika benimsemiştir. 24 Ocak Kararları ile yabancı sermaye kararnamesi ile Türkiye'de liberalleşmenin önü açılmıştır. Liberalleşme atılımlarıyla birlikte yabancı yatırımlar artma eğilimine girmiştir. (Degen & Buzdağı, 2020, s.1424).

1990 yılında Türkiye ekonomisi yaklaşık %10 büyümüştür. Bir yıl sonra gerçekleşen Körfez Krizi ile bu olumlu hava bir anda tersine dönerek büyüme oranı %1'e kadar düşmüştür. Ekonominin bu hızlı düşüşünün etkisi birkaç yıl daha devam etmesi üzerine 5 Ocak 1994 tarihinde enflasyonu düşürmek ve Türk lirasının değerini korumak için birtakım kararlar alınmıştır. Alınan kararlar ekonomiyi rahatlatmış ve yabancı sermayenin hareketlenmesini sağlamış olsa da asıl rahatlatma 1996 yılında Avrupa Birliği ile yapılan Gümrük Birliği Anlaşması sonrası olmuştur. Bu anlaşmayla birlikte yabancı sermaye girişleri 2007'ye kadar yatay seyrinde devam etmiştir (Erdilek, 2006, s.19).

2000 yılına gelene kadar diğer ülkelere kıyasla daha düşük düzeyde kalan yabancı yatırımlar 2001 yılında 3,255 milyon dolar (3 milyar 255 milyon dolar) olarak bu tarihe kadar ki en yüksek sayıya ulaşmıştır. Ancak Şubat 2000 krizinin etkilerinin ertesi yıl iyice hissedilmesi ve ardından Kasım 2001 krizi neticesinde enflasyon oranları hızlı bir şekilde artmıştır. Bununla birlikte dış ticaret rakamlarının beklenenden fazla açık vermesi, özelleştirme politikalarının önündeki engellerin varlığı ve Tasarruf Sigorta Mevduat Fonu'nun (TMSF) bankalar hakkında kovuşturma yapması yabancı yatırımcıyı tedirgin ederek sermayenin çıkışını hızlandırmıştır. 2002 yılında sermaye girişi 2001 yılına göre yaklaşık 3 kat azalarak 1,081 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir (Koç, 2006, s.109).

Krizin etkilerinin geçmeye başlamasıyla birlikte yabancı sermaye girişleri tekrar hız kazanarak 2007 yılında 22 milyar 47 milyon dolara yükselerek rekor kırmıştır. UNCTAD 2007 raporuna göre bu durum Türkiye'nin yatırım çeken ülke konumunu güçlendirmiştir. Bu yatırımların artışında en büyük etken sınır ötesinde büyük oranda yapılan birleşme devralma ve özelleştirmelerin olduğu belirtilmektedir (UNCTAD, 2007, s.49).

2010 yılından sonra gelen yatırımlarda artış görülmüş olsa da bir diğer kırılma noktası 2019 yılında olmuştur. Çünkü 2018 Ağustos ayında döviz krizi yaşanmıştır ve bunun sonucunda enflasyonun artıp faizlerin yükselmesi piyasada güvensizlik ortamı oluşturmuştur. Tedirgin olan yatırımcılar Türkiye'nin CDS primlerinin yükseltilmesini büyük bir risk olarak değerlendirip yatırımlarını geri çekmişlerdir.

Gelen yatırım girişleri tekrar tek hanelere kadar düşmüştür. 2025 yılında 12 milyar 976 milyon seviyesinde gerçekleşen yatırım girişleri 2006-2007 yılındaki performansının çok uzağında kalmıştır. 2000 yılı sonu itibariyle yaklaşık 1 milyar dolar düzeyine yaklaşan doğrudan yabancı yatırım girişleri yıllar içerisinde konjonktürel dalgalanmalar göstermekle birlikte 2025 yılına kadar genel itibariyle yükselen bir trend görünümünde olmuştur. 2025 yılı itibariyle 12 milyar 976 milyon dolar seviyesine ulaşmıştır.

3.2. Türkiye'ye Gelen Doğrudan Yabancı Yatırımların Ülke ve Ülke Gruplarına Göre Dağılımı

Türkiye 2001 krizinin etkilerini atlattıktan sonra istikrarlı bir büyüme sürecine girmiştir. Bu büyüme sürecinin yanı sıra hayata geçirdiği yapısal reformların başarılı sonuçlarını pek çok ülkeden yatırımcı çekerek almıştır. 2002 yılına kadar toplamda 15 milyar dolar yatırım çeken Türkiye 2003-2025 yılları arasında toplam 288 milyar dolarlık doğrudan yabancı yatırım çekme başarısı göstermiştir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi, 2026).

Tablo 3. Türkiye'ye Gelen Doğrudan Yabancı Yatırımların Ülke Gruplarına Göre Dağılımı

Ülke Grubu (Bölge)	Kümülatif Tutar (Milyon Dolar)	Kümülatif Pay (%)	2025 Yılı Payı (%)
Avrupa	148,705	72,50	73,47
Asya (Körfez Dahil)	37,045	18,06	20,27
Amerika	17,961	8,76	5,56
Körfez Ülkeleri (Asya İçi)	14,524	7,08	4,11
Diğer (Afrika, Okyanusya)	1,393	0,68	0,70
Toplam	205,104	100	100

Kaynak: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2026). Uluslararası Doğrudan Yatırım İstatistik verilerinden derlenmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi verilerine göre Türkiye en çok yabancı yatırımı kümülatif olarak %70 üzerinde bir değerle Avrupa ülkelerinden gelmiştir. Bunun önemli nedenlerinden birincisi Avrupa Birliği ile Türkiye arasında imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması'dır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi, 2025). Gümrük Birliği Anlaşması tarifelerin eşitlenmesi ve ticareti artırıcı etki oluşturarak Türkiye'ye doğrudan yabancı yatırımların girmesini hızlandırmıştır. Bu durumun nedenleri sadece kurumsal değildir. Türkiye'nin Avrupa pazarına coğrafi yakınlığı bazı yabancı şirketlerin yatırımlarını Türkiye'ye kaydırmalarında önemli bir etken olmuştur. Bunun yanı sıra Türkiye'nin döviz kurundaki rekabetçi avantajı ve hem verimli hem de nitelikli işgücü yapısı üretim maliyetlerini azaltarak yabancı yatırımcılar için avantaj sağlamaktadır. Türkiye'nin bu avantajlı durumu sadece Avrupa ülkelerinde

değil aynı zamanda Türkiye'yi Avrupa pazarına açılmak için bir köprü olarak gören Asya pazarındaki yatırımcıları da ülkeye çekmiştir. Bu sebepler neticesinde Avrupa'ya sanayi ürünü ihraç etmek isteyen Asya ülkeleri üretimlerini anlaşılmaya tabi olan Türkiye'de yapmaya karar vermeleri neticesinde Türkiye'ye Avrupa'dan sonra en çok yatırım yapan grup Asya ülkeleri olmuştur. Asya ülkelerinin Avrupa'ya ulaşabilmesinde köprü vazifesi gören Türkiye stratejik konum avantajı gereği yatırımları çekmede avantaj sağlamıştır. Türkiye'ye gelen yatırımların ülke bazında dağılımı Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Türkiye'ye Gelen Doğrudan Yabancı Yatırımların Ülke Bazında Dağılımı (2002-2026/Ç1)

Sıra	Ülke	Kümülatif Yatırım (Milyon Dolar)	Toplam Yatırım İçerisindeki Payı (%)
1	Hollanda	33,862	16,5
2	ABD	16,341	8,0
3	İngiltere	14,768	7,2
4	Almanya	14,366	7,0
5	Lüksemburg	11,960	5,8
6	İspanya	11,802	5,8
7	Avusturya	11,298	5,5
8	Belçika	9,361	4,6
9	Fransa	8,998	4,4
10	Azerbaycan	7,888	3,8
11	Yunanistan	6,848	3,3
12	Rusya	6,655	3,2
13	Birleşik Arap Emirlikleri	6,415	3,1
14	İsviçre	5,434	2,6
15	İtalya	5,299	2,6
16	Japonya	3,695	1,8
17	Katar	3,479	1,7
18	İrlanda	2,412	1,2
19	Kuveyt	2,030	1,0
20	Suudi Arabistan	2,028	1,0
	Diğer	20,165	9,8
	Toplam	205,104	100

Kaynak: TCMB, EVDS verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ve Uluslararası Yatırımcılar Derneği (YASED) raporlarında ifade edildiği üzere Tablo 4'te verilen ülkelerin Türkiye'ye yatırımları stratejik dinamiklere dayanmaktadır. Türkiye ekonomisi yaptığı reformlarla birlikte 2025 yılında ülkeye gelen yatırımları bir önceki yıla göre %12,2 artırarak 12 milyar 976 milyon dolar düzeyine yükseltmiştir. Bu durum Türkiye'nin uluslararası düzeyde yatırım yapılabilir ülke konumunu güçlendirmektedir. Özellikle yatırımların sadece bir bölgeyle değil birçok ülke grubu bazında dağılması Türkiye'nin coğrafi çeşitliliğinin en belirgin özelliğini yansıtmaktadır. Tablo 4'e göre, 2002 ile 2026'nın ilk çeyreği itibariyle Türkiye'ye gelen 205 milyar 104 milyon dolar yabancı

yatırımların yarısından fazlası AB-27 içerisindeki ülkelerden olmuştur. Avrupa ülkeleri arasında Türkiye'ye en çok yatırım yapan ülke Hollanda olduğu görülmektedir. Hollanda'nın bu süreç içerisindeki belirleyici rolü daha çok ülkenin sunmuş olduğu vergi avantajları, ikili yatırım avantajları ve "Özel Amaçlı Kuruluşlar" üzerinden uluslararası sermayeyi aktarma işlevinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla başta Avrupa menşeli firmalar olmak üzere birçok yatırımcı firma Türkiye'deki yatırımlarını Hollanda merkezli yatırım şirketleri üzerinden gerçekleştirmektedir. ABD merkezli şirketlerin yatırımlarının Türkiye'ye çekilmesinde Türkiye'nin iç pazarının sunmuş olduğu talep potansiyeli, stratejik coğrafi konum ve bölgesel pazarlara erişim imkanının kolay olması örnek olarak gösterilebilmektedir. İngiltere merkezli yapılan yatırımlar ağırlıklı olarak finans, sigortacılık ve imalat sanayinde öne çıkarken; Almanya merkezli yapılan yatırımlar Almanya'nın güçlü sanayi altyapısına istinaden otomotiv, beyaz eşya ve makine imalatı gibi alanlarda ortaya çıkmaktadır.

3.3. Türkiye'ye Gelen Doğrudan Yabancı Yatırımların Sektörel Dağılımı

Son dönemlerde uluslararası yatırımları çekmede başarı gösteren Türkiye'nin yatırımları çektiği ülke dağılımları kadar yatırımların hangi alanlarda daha çok çekildiği de ekonominin performansını analiz etmede önem taşımaktadır. Örneğin bir ülkeye giren sermaye daha çok tarım alanında ise o ülkenin ekonomik yapısı içerisinde tarımsal faaliyetlerin ağırlıkta olduğunu göstermektedir. Tarımsal ağırlıklı bir ekonomiye sahip bir ülke ise genellikle az gelişmiş veya gelişmekte olan ülke grupları içerisinde kendisine yer bulmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'ye gelen yatırımların sektörel ağırlıkları da ekonominin performansı hakkında bilgiler verebilmektedir. Türkiye'ye gelen yatırımların sektörel analizi Tablo 5'te gösterilmiştir.

Türkiye'ye gelen doğrudan yabancı yatırımların sektörel dağılımını gösteren Tablo 5'e bakıldığında Türkiye'ye gelen yatırımların çeşitli sektörlerle ayrıldığı görülmektedir. Bu durum 2026 yılına kadar küresel sermayenin Türkiye'ye yatırım konusunda öncelikleri hakkında bilgi vermektedir.

Türkiye kümülatif olarak hizmet sektörüne %64,9 gibi yarısından fazla bir yatırımı çekerek toplam 128 milyar 609 milyon dolarla yatırım alanındaki ağırlıklı sektör olduğunu göstermiştir. Yatırımların ağırlıklı olarak hizmet sektörü alanında yoğunlaşması Türkiye'nin bu alanda ileri düzey bir gelişme kaydettiğini göstermektedir. Hizmet alt sektörü olarak Finans ve Bankacılık her ne kadar 2025 yılı içerisinde %7,4'lük bir pay almış olsa da 2002 yılından günümüze kümülatif 58 milyar 674 milyon dolarlık bir yatırımla hizmet sektörünün en çok yatırım alan alt kalemini oluşturmaktadır. Bu durum Türkiye'nin bankacılık altyapısının geliştiğini dijital bankacılık sistemlerinin yatırımcılara güven verdiği anlamına gelmektedir. Toptan ve perakende sektörü 2025 yılı içerisinde %31,6 ile en çok yatırım yapılan sektör olmuş olsa da kümülatif olarak finans ve bankacılıktan sonra ikinci en çok yatırım yapılan hizmet sektörü olmuştur. Hizmetler sektöründen sonra en çok

yatırım girişi sağlayan sektör imalat olmuştur. 2002'den son verilerin açıklandığı 2026 Nisan ayına kadar kümülatif olarak 51 milyar 609 milyon dolar yatırım girişi olmuştur. İmalat sanayinin gelişmesi o ülkenin istihdamının katma değerinin yüksek kapasite kullanımının ideal düzeyde olduğunu göstermektedir. İmalat sanayisine yatırımı çok olan bir ülke ihracat gelirlerinde artışla beraber dış ticaret açığını azalması ve ekonomik büyümenin istikrarlı hale getirilmesini hedeflediğini göstermektedir. Enerji sektörü üçüncü en çok yatırım çeken sektör olmuştur.

Tablo 5. Türkiye'ye Gelen Doğrudan Yabancı Yatırımların Sektörel Dağılımı

Sektörler/Alt Kollar	2025 Tutarı (Milyon Dolar)	2025 Payı (%)	2002-2026 (Nisan'a Kadar) Toplam Tutar (Milyon Dolar)
Tarım	89	0,9	1,064
Madencilik	29	0,3	4,148
İmalat	3,020	31,3	51,609
<i>Gıda, İçecek ve Tütün</i>	1,326	13,7	12,042
<i>Kimya</i>	279	2,9	8,424
<i>Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri</i>	0	0	5,341
<i>Ana Metal Sanayii</i>	116	1,2	5,184
<i>Bilgisayar, Elektronik ve Optik</i>	274	2,8	6,025
Enerji	250	2,6	19,594
Hizmetler	6,269	64,9	128,609
<i>Finans ve Sigorta</i>	717	7,4	58,674
<i>Toptan ve Perakende Ticaret</i>	3,052	31,6	22,633
<i>Telekomünikasyon</i>	1,308	13,5	17,837
<i>Ulaştırma ve Depolama</i>	379	3,9	9,695
<i>İnşaat</i>	98	1,0	5,990
<i>Gayrimenkul Faaliyetleri</i>	61	0,6	3,873
Su Temini ve Atık Yönetimi	0	0	80
Toplam	9,657	100	205,104

Kaynakça: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2026). Not: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası verilerine göre Türkiye'ye yabancı yatırım sermaye tutarı 12 milyar 976 milyon dolardır. Ancak Merkez Bankası Ödemeler Dengesi verilerinde gayrimenkul ve borçlanma araçları dışarıda bırakılarak yatırım sermayesi 9 milyar 657 milyon dolar olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada sektörel dağılımlar Bakanlık verileri ile aynı olacak şekilde hazırlanmıştır.

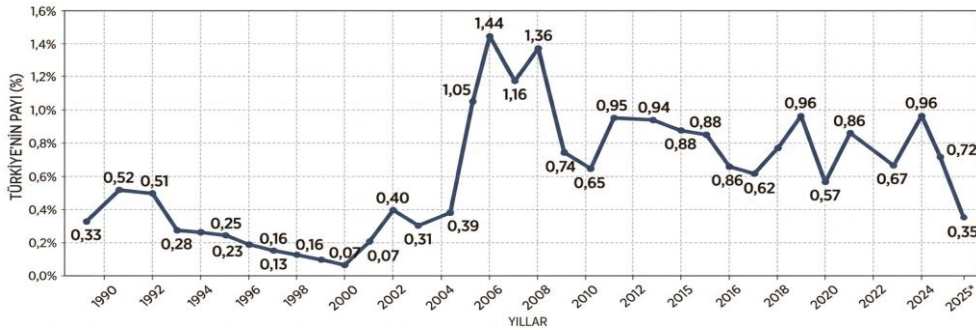
Türkiye enerjide dışa bağımlı bir ülkedir. Enerji sektör yatırımlarının Türkiye'ye yönelmesi Türkiye açısından avantaj oluşturmaktadır. Bu avantajın farkında olan Türkiye enerji sektörünü çekebilmek için çeşitli yasal düzenlemelerle bu sektöre yatırım yapacak yatırımcıları çekmeyi başaramıştır. Kümülatif olarak 19 milyar

594 milyon dolarlık yatırımla en çok yatırım alınan üçüncü sektör olmuştur. Türkiye'ye enerji sektör yatırımlarının çekilmesi Türkiye'nin hem enerji arz güvenliğinin sağlanmasına hem de ekonomisinin büyümesi açısından avantaj sağlamaktadır. Bu bilinçle harekete geçilerek 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu (T.C. Resmi Gazete, 2001a), 4646 sayılı Doğalgaz Piyasası Kanunu (T.C. Resmi Gazete, 2001b) ve 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı Kanunu (T.C. Resmi Gazete, 2005) gibi yasal düzenlemeler yapılarak yatırım ortamının şeffaf bir hale getirilmesi amaçlanmıştır. Yapılan yasal düzenlemelere ilaveten Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Ham Petrol Boru Hattı, Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı (TANAP) ve TürkAkım gibi stratejik enerji projeleri ile yabancı yatırımcılar için cazibe merkezi olma gücünü artırmıştır.

3.4. Türkiye'nin Küresel Doğrudan Yabancı Yatırım Akışından Aldığı Payın Analizi

Türkiye özellikle son yıllarda bazı sektörel alanlarda kendisini geliştirmiş ve bu alanlara yatırım almayı başaramıştır. Ancak Türkiye'nin henüz gelişmekte olan bir ülke olması yatırımların istenilen düzeyin gerisinde kalmasına neden olmuştur.

Grafik 1. Türkiye'nin Küresel Doğrudan Yabancı Yatırım Akışından Aldığı Pay (%)

Kaynak: UNCTAD, 2026 (Veri tabanından derlenmiştir).

UNCTAD verilerine göre dünya ekonomilerinin toplam yatırım pozisyonu bir önceki yıla göre %5 oranında artarak 1,6 trilyon dolar seviyesine ulaşmıştır. Artan bu oranlar dengesiz ve ekonomik güven ortamına göre kırılmalıdır. Öyle ki gelişmiş ülkelere yönelik girişler %11 seviyesinde artış gösterirken gelişmekte olan ülkelerde bu oran %2 seviyesinde gerçekleşerek yaklaşık 901 milyar dolar olmuştur. Dünya genelinde doğrudan yabancı yatırımların daha çok belirli birkaç ülke etrafında toplandığı görülmektedir. Gelişmiş ülkelere olan yatırımlar son 15 yılın biraz gerisinde kalarak %13 seviyesinde gerçekleşmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde ise bu oran %23 seviyesinde gerçekleşerek önceki yıllara göre zayıf performans sergilemiştir. Bu durumda küresel siyasi gerilimler ile artan çatışma ortamı etkili olmuştur. (UNCTAD, 2026, s.6).

Türkiye'nin küresel yatırım hacmi diğer ülkelerin trilyonluk devasa hacimlerine oranla oldukça düşük düzeyde kalmaktadır. Türkiye'nin coğrafi konum avantajı, genç dinamik nüfusu ve imalat altyapısına rağmen küresel yatırımdan en fazla payı 2006 yılında %1,44 olarak gerçekleştirmiş ve bir daha bu rakamı yakalayamamıştır. Türkiye'nin 1990 yılından 2025 yılı sonuna kadar yatırım çekme oranı ortalama %0,78'de kalarak küresel bazda çok zayıf bir performans sergilemiştir. Türkiye'nin hedefleri doğrultusunda payını %2'ye çıkarabilmesi için yapısal reformların uygulanmasına öncelik vermesi ve aynı zamanda hukuki, siyasi ve kapsayıcı kurumları ile bir bütün halinde hareket etmesi gerektiği yadsınamaz bir gerçektir.

4. Türkiye'den Giden Doğrudan Yabancı Yatırımların Betimsel Analizi

Türkiye özellikle 24 Ocak 1980 Kararları sonrası ithal ikameci sanayileşme politikasını terk ederek ihracatın ön planda olduğu ekonomik büyüme stratejisine geçmiştir. Bu stratejinin başarılı olabilmesi için firmalara yurt dışı yatırım teşvikleri verilmiştir. Böylelikle Türk firmaların yurt dışı pazarına girişi başlamıştır. İlk yıllarda yatırım çıkışları sınırlı sayılarda kalmış olsa da 2016 yılı sonrası yatırımların çeşitlenmesi neticesinde milyar dolarlara ulaşan yatırım çıkışları gerçekleşmiştir.

4.1. Türkiye'den Giden Doğrudan Yabancı Yatırımların Dönemsel Analizi (1987-2025)

Türkiye'den dışarıya yönelik yapılan doğrudan yatırımların kökeni, ülkeye giren doğrudan yabancı yatırımlar kadar eskiye dayanmamaktadır. Türkiye'nin "yükselen ekonomi" niteliği taşıması ve sermaye birikiminin zaman içerisinde gelişme göstermesi nedeniyle Türk firmalarının yurt dışına doğrudan yabancı yatırım yapma girişimleri 1980'li yıllardan sonra ivme kazanmıştır. Ekonomik olarak gelişimin tamamlayan ülkeler ilk olarak yatırım alma pozisyonunda konumlanırlar. Bu durum gelişimini tamamlayamamış ülkelerde daha belirgin hale gelmektedir. Bu durum Dunning'in teorisini destekler niteliktedir. Yatırım yapabilir ülkeler ise Türkiye'nin potansiyeline göre ilgili sektörlerde yatırım yapabilirken, Türkiye bu yatırımlarla imalat, üretim ve teknoloji alt yapısını güçlendirerek ekonomik olarak büyüme atılımlarını gerçekleştirecek ve daha sonra yatırım yapabilen ülke pozisyonuna geçecektir. Türkiye bu yönden zayıf kaldığı için ülkenin yurt dışına yatırım çıkışları, yatırım yaptığı ülke dağılımları, sektörel yatırım alanları ve yurt dışına çıkan yatırımın küresel bazda karşılaştırılmasına yönelik analizler sınırlı düzeyde kalmıştır. Bundan dolayıdır ki çalışmanın bu bölümünde yapılacak analizler, eş zamanlı sunmanın getireceği kısıtlar da göz önüne alındığında, sadece çalışmanın anlamını ve bütünlüğünü korumak adına daha sade bir şekilde verilecektir.

Tablo 6 incelendiğinde yurt dışına yatırım çıkışlarının 2005 yılına kadar 1 milyar doların altında kaldığı görülmektedir. Bu durumun nedeni Dunning'in teorisi ile açıklanmaktadır. Çünkü bir ülkenin yatırım pozisyonuna geçebilmesi için öncelikle ekonomik büyümesini ve üretime katkısı olan yatırımları çekmesi gerekmektedir. Türkiye her ne kadar 24 Ocak 1980 Kararları sonrası toparlanma eğilimine girmiş olsa da henüz yerli firmalar yurt dışına yatırım yapabilecek kadar gelişim

gösterememiştir. Enflasyonist ortamında olduğu bu dönemlerde firmalar yüksek sermaye birikimi konusunda başarısız kalmışlardır. Bu ve benzeri nedenlerden dolayı 2005 yılına kadar yurt dışına yatırım çıkışının 1 milyar doların altına kaldığı görülmektedir.

2001 krizinin bankacılık ve finans sektörü kaynaklı olması bu alanda yapılacak reformların önemini göstermiştir. Bankacılık alanında yapılan reformlar bankacılık sisteminin güçlenmesini sağlayarak yatırım yapacak firmalara güvence verilmesi sağlanmıştır. Bununla birlikte 2002 yılında küresel çapta daralmaların görülmesi teknoloji, telekom ve iletişim sektöründe faaliyetlerin azalması küresel firmaları iflasa sürüklemiştir. Petrol fiyatlarında artış ve iç piyasaların 2001 krizinin etkisini henüz atlatamaması nedeniyle yatırım çıkışları önceki yıla göre azalarak 143 milyon dolara kadar gerilemiştir (TCMB, 2002, s.26).

Tablo 6. 1987-2025 Dönemi Giden Doğrudan Yabancı Yatırımlar (Milyon Dolar)

Yıllar	Doğrudan Yabancı Yatırımlar Fiili Çıkış	Yıllar	Doğrudan Yabancı Yatırımlar Fiili Çıkış
1987	9	2007	2,106
1988	0	2008	2,549
1989	0	2009	1,553
1990	-16	2010	1,482
1991	27	2011	2,370
1992	65	2012	4,106
1993	14	2013	3,636
1994	49	2014	7,050
1995	113	2015	5,096
1996	110	2016	3,138
1997	251	2017	2,703
1998	367	2018	3,605
1999	645	2019	3,011
2000	870	2020	3,251
2001	497	2021	6,435
2002	143	2022	4,934
2003	480	2023	6,094
2004	780	2024	6,612
2005	1,064	2025	9,832
2006	924		

Kaynak: TCMB, EVDS verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.

2001 krizi sonrası Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı (GEGP) neticesinde sabit kur rejiminin terk edilmesi, güven ortamının tahsis edilmesine yönelik politikalarla beraber ardında enflasyon hedeflemesiyle daha istikrarlı bir ekonomik düzen anlayışı benimsenmiş olması piyasaları rahatlatmıştır (Züngün, 2008, s.236). Yaşanan bu pozitif ortam neticesinde yatırım yapmak isteyen şirketlerde mali

anlamda güçlenmişlerdir. Şirketlerin ortak pazar arayışına girmeleri, Avrupa ülkelerinin potansiyel yeni pazar olarak görülmesi ve döviz kurunda yaşanmaya başlanan istikrar ortamı yerli firmaları yurt dışı pazarlara yönlendirmiştir (PWC, 2025, s.11). Yatırım çıkışları 2014 yılına kadar düzenli artmaya devam etmiştir. Küresel jeopolitik risk artışı dönemlerinde ve kur dalgalanmalarının yaşandığı dönemlerde yurt dışına çıkan yatırımlar azalma eğilimine girmiş olsa da kısa süre içerisinde toparlanıp ivmelenmeye devam etmiştir. Nitekim enflasyonun hızla artmaya başladığı dönemlerde yurt dışına sermaye çıkışlarının hız kazandığı görülmektedir.

4.2. Türkiye’den Giden Doğrudan Yabancı Yatırımların Ülke ve Ülke Gruplarına Göre Dağılımı

Türkiye’den yurt dışına çıkan yatırımların performansı analiz edildiğinde yurt dışından gelen yatırımlara kıyasla çok zayıf performans sergilediği görülmektedir. Türkiye’nin kronik enflasyonist yapısı, küresel krizlere karşı kırılgan yapıda olması ve enerjide dışa bağımlılığın sürmesi gibi sebepler örnek olarak verilebilmektedir.

Tablo 7. Türkiye’den Giden Doğrudan Yabancı Yatırımların Ülke Gruplarına Göre Dağılımı (2025)

Ülke Grubu (Bölge)	Yatırım Sayısı	Kümülatif Tutar (Milyon Dolar)	Kümülatif Pay (%)
AB 27 Ülke	846	36,728	53,07
Diğer Avrupa Ülkeleri	464	18,127	26,19
Kuzey Amerika	220	3,890	5,62
Diğer Asya Ülkeleri	246	3,865	5,59
Yakın ve Orta Doğu Asya Ülkeleri	256	2,794	4,04
Kuzey Afrika	94	2,321	3,35
Orta Amerika ve Karayipler	20	992	1,43
Diğer Afrika Ülkeleri	61	297	0,43
Güney Amerika	19	125	0,18
Okyanusya ve Kutup Bölgesi	23	60	0,09
Açıkça Belirtilmemiş ve Tarif Edilmemiş Ülkeler	2	0,84	0,0
Genel Toplam	2251	69,204	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (2026). Yurt dışı yatırım raporundan derlenmiştir.

Ticaret Bakanlığı 2026 yurt dışı yatırım raporu verilerine göre Tablo 7’deki veriler stok değişkenleri ifade etmektedir. Tablo 6’daki 2025 içerisinde yurt dışına çıkan yatırım tutarı akım değeri 9 milyar 832 milyon dolar olarak ifade edilmiştir ancak Tablo 7’deki 69 milyar 204 milyon dolarlık değer Türkiye’den yurt dışına 2025 yılına kadar çıkan sermaye stok değişken değerini ifade etmektedir. Yurt dışına çıkan

yatırımlar incelendiğinde giden yatırımların yüzdesel olarak en çok coğrafi yakınlık olan ülke gruplarına gittiği görülmektedir. Avrupa Birliği kapsamında bulunan ülkelerin kümülatif payı 36 milyar 728 milyon dolarla %53,07 olurken diğer Avrupa ülkeleriyle birlikte bu oran 54 milyar 852 milyon dolarla %79,26'lık bir paya sahiptir. Kuzey Amerika ve diğer coğrafi öneme sahip Asya ülkeleri başta olmak üzere diğer ülkeler sadece %20,74'lük bir pay oluşturmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'den Avrupa ülkelerine giden yatırımların diğer ülke gruplarına göre yaklaşık 4 katını oluşturduğu görülmektedir. Türk firmalarının ve yatırımcılarının Avrupa'ya yönelmesinde tek bir faktör değil birçok iktisadi faktör rol oynamaktadır. Özellikle Türkiye'de yaşanan enflasyonist ortamında paranın değerini korumak adına hukuki ve siyasal otoriteri güven veren Avrupa ülkelerine yönelme isteği, yurt içi yatırımcılarının yatırımlarını portföy çeşitlendirmesinden ziyade ülke bazında çeşitlendirmek istemesi, enflasyonist ortamda paranın reel değerini korumak adına küresel çapta kabul gören para birimine yatırım yapmak isteği, yaşam kalitesi olarak daha yaşanılabilir buldukları ülkelere yönelmek istemeleri, coğrafi yakınlık, lojistik avantajlar, geniş pazarlara yakınlık neticesinde daha iyi bir alternatif olarak düşündükleri Avrupa ülkelerine Türkiye'den yatırımlar yapılmaktadır (Dirier, 2026).

Tablo 8. Türkiye'den Giden Doğrudan Yabancı Yatırımların Ülke Bazında Dağılımı (2025)

Sıra	Ülke	Kümülatif Çıkan Yatırım (Milyon Dolar)	Toplam Yatırım İçerisindeki Payı (%)
1	Hollanda	26,142	37,7
2	Jersey	4,787	6,92
3	Birleşik Krallık	3,902	5,64
4	Amerika	3,807	5,50
5	Almanya	2,998	4,33
6	Kıbrıs (K.K.T.C)	2,203	3,18
7	Rusya	2,201	3,18
8	İsviçre	2,024	2,93
9	Malta	1,996	2,89
10	Cezayir	1,923	2,78
11	Avusturya	1,797	2,60
12	Kazakistan	1,535	2,22
13	Arnavutluk	1,372	1,98
14	Cayman Adaları	900	1,30
15	Belçika	868	1,25
16	Birleşik Arap Emirlikleri	800	1,16
17	Malezya	655	0,95
18	Lüksemburg	644	0,93
19	İsveç	584	0,85
20	Irak	570	0,82

21	Diğer*	7,486	10,82
	Toplam	69,204	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (2026). Yurtdışı yatırım raporundan derlenmiştir. *Diğer ülkeler kalemi ilk 20 ülke dışında kalan ülkeleri temsil etmektedir. Çalışmanın bütünlüğünü korumak adına ilk 20 ülke örneklendirilmiştir.

Hollanda'ya yapılan yatırım, 223 yatırım sayısı ile 26 milyar 142 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Türkiye'den Hollanda'ya çıkan yatırımların ilk sırada yer almasının nedeni Hollanda'da bulunan Rotterdam Limanıdır. Bu liman Hollanda'nın en önemli lojistik avantajıdır. Bu liman sayesinde küresel lojistik ağlara kolay erişim sağlanabilmektedir (Ticaret Bakanlığı, 2026; Turkinfo, 2026). Hollanda'ya yapılan bu yatırımlarda holding faaliyetleri ile parasal aracı kurum faaliyetlerinin yanı sıra özellikle liman işletmeciliği, uluslararası lojistik ve tedarik zinciri yönetimi alanlardaki stratejik holding yatırımları da önemli bir rol oynamaktadır. Avrupa'nın önemli deniz ticareti Hub'ı konumunda bulunan Rotterdam Limanı başta olmak üzere, Türk holdingleri depolama dağıtım ve küresel lojistik altyapı alanlarında doğrudan yabancı yatırım gerçekleştirmişlerdir. Jersey ise, Birleşik Krallık'a bağlı fakat kendi iç hukukunu yapan kendi vergi sistemini düzenleyen özerk bir bölgedir. Jersey, aynı zamanda Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından kabul gören uluslararası düzeyde faaliyetlere açık olan finans ve yatırım merkezidir (Policy Centre Jersey, 2025). Türkiye'den Jersey'ye doğrudan yatırımlar; esas olarak Türk bankacılık ve finans sektörünün uluslararası fon temini, özel amaçlı şirket (SPV/SPE) yapılanmaları, varlık yönetimi ve verimlilik odaklı finansal ortaklıklar üzerinden gerçekleştirdiği sermaye aktarımlarından kaynaklanmaktadır. Bu doğrultuda Hollanda ve Jersey, Türkiye için fiziki üretim alanlarından ziyade finansal merkez rolü üstlenen yapılar olarak ortaya çıkmaktadır. Listenin ilk beş sırasında yer alan Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Almanya gelişmiş teknoloji ve sanayi faaliyetleri kapsamında Türkiye'den yatırım çeken ülkeler olmuşlardır. Rusya, Azerbaycan ve Irak coğrafi yakınlık ve stratejik ortak olarak daha çok müteahhitlik alanında yatırım çekerek listeye giren ülkelere giren olmuşlardır.

4.3. Türkiye'den Giden Doğrudan Yabancı Yatırımların Sektörel Analizi

Türkiye'den çıkan yatırımlar yerli sermayenin küresel piyasalarda fiziki üretim gerektiren alanlardan çıkıp hizmet ağırlıklı sektörler yöneldiği görülmektedir. Bu durum Türkiye'nin sermayesinin güçlendiği ve bu alanlarda gelişim gösterdiğinin kanıtı olarak görülebilir. Tablo 9'a göre Türkiye'den çıkan yatırımların sektörel dağılımı analiz edildiğinde asimetrik dağılım göze çarpmaktadır. Finansal faaliyetler Türkiye'nin yatırım çektiği birincil alan olarak ön plana çıktığı gibi Türkiye'den çıkan yatırımlar olarak da başı çekmektedir. Bu durum yerli yatırımcıların vergi planlaması ve güvenli piyasa şartlarına entegre olma isteğinin bir ürünü olarak değerlendirilebilir.

Tablo 9. Türkiye'den Giden Doğrudan Yabancı Yatırımların Sektörel Dağılımı (2025)

Sektörler	Yatırım Tutarı Kümülatif (Milyon Dolar)	Kümülatif Yatırım İçindeki Payı (%)
Finans ve Sigortacılık Faaliyetleri	42,877	61,96
İmalat Sanayi	8,787	12,70
Madencilik ve Taş Ocakçılık	5,423	7,84
Toptan ve Perakende Ticaret	3,519	5,09
Ulaştırma ve Depolama	2,614	3,78
Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri	1,580	2,28
İnşaat	1,101	1,59
Diğer Sektörler	3,298	4,77
Toplam	69,204	100

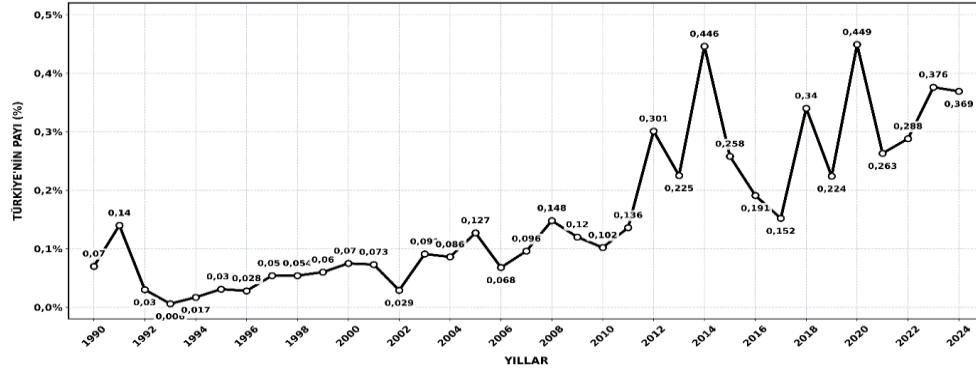
Kaynak: Ticaret Bakanlığı (2026). Yurtdışı yatırım raporundan veriler tek kalemde toplanarak derlenmiştir.

İmalat sanayi 8 milyar 787 milyon dolarla ikinci sırada kendisine yer bulmaktadır. Yurt dışı yatırımlarına imalat sanayi alanında toplam 398 yatırım çıkışı olmuştur. Bunlar ağırlıklı olarak gıda, ana metal ve kimya sektörlerine dağılmıştır. Bir diğer yatırım sektörü de madencilik ve taş ocakçılık sektörü olmuştur. Madencilik ve taş ocakçılık toplam değeriyle üçüncü en çok yatırım çıkışı olan sektör olmuştur. Bu ilk üç sektöre giden yatırımlar, yatırım yapanların küresel pazarda ticarete kalıcı bir rekabet gücüne sahip olmak istedikleri şeklinde değerlendirilebilir (Ticaret Bakanlığı, 2026).

4.4. Türkiye'nin Küresel Giden Doğrudan Yabancı Yatırım Akışından Aldığı Payın Analizi

Türkiye'den çıkan yatırımların küresel ölçekte aldığı payı içeren Grafik 2 incelendiğinde, Türkiye'nin oldukça başarısız bir görüntü sergilediği görülmektedir. Türkiye'nin 2012 yılına kadar neredeyse ritmik olarak aynı seyrinde yatırım performansı izlediği görülmektedir. Ancak 2012'den sonra yukarı yönlü ivmelenme olmuş ve o seviyenin altına düşmeyecek şekilde dalgalanmalar 2024 yılına kadar devam etmiştir. Türkiye'nin 2012 yılından sonraki bu seyri yatırım almasının verdiği üretim alışkanlığının olumlu sonuçları olarak firmaların güçlenerek yurt dışına yatırımlarını çeşitlendirecek seviyeye geldiği şeklinde yorumlanabilir.

Grafik 2. Türkiye'nin Küresel Giden Doğrudan Yabancı Yatırım Akışından Aldığı Pay (%)

Kaynakça: UNCTAD, 2026

2014 yılında yatırım çıkışları sıçrama yapmıştır. Bu yatırımlarda özellikle kimyasal ürünler ve eczacılık ürünleri önemli rol oynamıştır. Bunda yerel seçim sonrası ülke içi güven ortamıyla beraber küresel piyasalarda risk iştahının sakin olması etkili olmuştur (TCMB, 2014, s.19-20). 2020 yılında ise pandemi etkisini hissedilmesiyle ve yurt içinde enflasyon oranının olağan dışı artması neticesinde yerli yatırımcıların riskleri ve portföylerini çeşitlendirmek amacıyla yurt dışı sermaye hareketlerine yöneldikleri görülmektedir. Dolayısıyla doğrudan yabancı yatırımlar kaleminde ön plana çıkan inşaat, gayrimenkul geliştirme sektörlerinde gerçekleştirmiş oldukları doğrudan yatırımlar ve sermaye iştirakleri olmuştur.

5.Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışma kapsamında, uluslararası sermaye hareketlerinin temel bileşenlerinden biri olan doğrudan yabancı yatırımlar Türkiye özelinde hem yurt içine giren doğrudan yabancı yatırımlar hem de yurt dışına yapılan doğrudan yatırımlar olmak üzere çift yönlü olarak ele alınmıştır. Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den giden doğrudan yabancı yatırım performansı üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde literatürde çoğunlukla yatırım çeken sermaye hareketlerinin incelendiği gözlemlenmiştir. Çalışma kapsamında her ne kadar gelen yatırımların analizi 1926 yılından başlamış olsa da giden yatırımlarla birlikte ortak bir değerlendirme açısından çalışma ağırlıklı olarak 1987-2025 yılları arası analizi kapsamaktadır. Çalışma kapsamında UNCTAD, TCMB, Ticaret Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve YASED çalışma raporları başta olmak üzere, Türkiye'ye gelen ve giden yatırımların kümülatif toplamı, ülke ve ülke grupları analizi, sektörel dağılımı ve küresel yatırım ölçeğindeki payı analiz edilip literatürdeki boşluk doldurularak literatüre katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Türkiye'ye gelen doğrudan yabancı yatırımların dönemsel seyri incelendiğinde hem küresel bazda hem de yerel kriz dönemlerinde doğrudan yabancı yatırımların üzerinde belirleyici etkisinin olduğu görülmektedir. 2001 finansal krizi, 2008 küresel kriz ve 2018'de yaşanan kurdaki dalgalanmalar neticesinde doğrudan yabancı yatırımlarda belirgin yavaşlamalar yaşanmıştır. Özellikle 2001 krizinin getirmiş olduğu olumsuz ekonomik görünümün sonrasında ekonomiyi güçlendirmek ve ekonomide güven ortamını yeniden tahsis ederek yatırımları tekrar cazip kılmak

adına geniş kapsamlı bir ekonomik dönüşüm sürecine girilmiştir. Bu amaçla yürürlüğe konulan Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı kapsamında sürdürülebilir büyüme hedefi konulmuş ve enflasyonla mücadele önem verilmesi gereken ekonomik meseleler olarak değerlendirilmiştir. Zira enflasyon dönemlerinde belirsizlik ortamının artması yabancı yatırımcılar için öngörülebilirliği azaltarak uzun vadeli doğrudan yatırımları ertelenen bir risk faktörü olmaktadır. Yapısal reformların olumlu sonuç vermeye başlaması neticesinde makroekonomik istikrar ve güven ortamının tahsis edilmesi takip eden dönemlerde Türkiye'ye giren doğrudan yabancı yatırımların yeniden ivme kazanmasında önemli rol üstlenmiştir Aynı zamanda Türkiye'yi ilgilendiren Avrupa Birliği'ne tam üyelik başvurusu kapsamında uyum sürecine girilmesi de Türkiye'ye giren yabancı yatırımların sayısının da artmasına neden olmuştur. Yatırımların Türkiye'ye gelmesindeki bir diğer önemli unsur ise Türkiye'nin coğrafi olarak hem Avrupa hem de Asya arasında köprü vazifesi kurması olmuştur. Nitekim Türkiye'yi nüfus olarak yoğun olan Asya pazarına ulaşmada bir üs olarak gören teknoloji ve sanayide dünyada yer edinen Avrupa ülkeleri Türkiye'ye yatırımlarını artırarak devam ettirmişlerdir. Türkiye'ye gelen yatırımların kümülatif payında Avrupa %72,5 bir pay elde etmiştir. Fakat 2010 yılından sonra Asya coğrafyasında yaşanan teknolojik ve endüstriyel dönüşümler o bölgeden gelen yatırımları artırarak kümülatif payını %18,06'ya kadar çıkarmış ve Türkiye'ye gelen yatırımlarda ikinci en çok yatırım yapan ülke grubu olmuştur. Hem Avrupa hem de Asya pazarından gelen doğrudan yabancı yatırımlar Türkiye'nin küresel üretim ve hizmet ağlarındaki konumu hakkında bilgi edinmek açısından önemli göstergeler sunmaktadır. Türkiye'ye o bölgelerden gelen yatırımların ağırlıklı olarak sanayi ve hizmet sektöründe olduğu görülmektedir. Bu durum Türkiye'nin pazar potansiyelinin geniş olması lojistik avantajı ve üretim ve hizmet sektöründe önemli bir yer edindiğine işaret etmektedir.

Türkiye'den yurt dışına yapılan doğrudan yatırımların da makroekonomik dinamikler ve küresel konjonktürle yakından ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye'de özellikle 1980 sonrası serbestleşme hareketlerinin başlaması ve buna 2000'li yıllarda yapılan yapısal dönüşüm hamlelerinin de eşlik etmesiyle birlikte Türkiye sadece yabancı yatırım çeken ülke olarak kalmamış aynı zamanda sermaye ihraç eden ülke konumu da elde etmiştir. Zaman içerisinde üretim kapasitesini artıran ve rekabet gücü kazanan yerli firmalar başta inşaat/müteahhitlik, imalat sanayi, tekstil, otomotiv ve yan sanayi gibi alanlarda yurt dışı doğrudan yatırımlarını artırmışlardır. Gelişen ekonomiyle birlikte firmalarında gelişmesi sermayelerinin hem iç hem de dış pazarlarda daha da genişleme stratejisi izlediklerini gözler önüne sermektedir. Bu genişleme hareketi gelen yatırımlara simetri olarak yine Avrupa bölgesine akın ederek hem Avrupa birliği üye ülkeleri hem de diğer Avrupa ülkelerine toplam %79,26'lık kümülatif pay oranıyla ilk sırada gerçekleşmiştir. 2010 yılından sonra Asya bölgesinde yaşanan dönüşümler Türk yatırımcılar için bir fırsat oluşturmuş ve bu tarihten sonra yatırımların o bölgeye artmasıyla birlikte Asya bölgesi ve Orta Doğu Asya ve Yakın

Asya ülkeleri toplam %9,63'lük kümülatif payla önemli bir avantaja sahip olmuştur. Hem Avrupa'nın hem Asya bölgesinin hem gelen yatırımlarda hem de giden yatırımlarda ilk iki sırada olması Türkiye'nin coğrafi konumunun avantajını bir kez daha gözler önüne sermektedir. Türk firmaları sektörel bazda daha çok finans, müteahhitlik ve inşaat hizmetleri, hazır giyim, beyaz eşya ve lojistik alanlarında ön plana çıkmıştır.

Bu çalışma Türkiye'ye gelen yatırımlarla birlikte Türkiye'den çıkan yatırımları da simetrik olarak karşılaştırarak analiz etmesi açısından metodolojik önemini ortaya koymaktadır. Türkiye'ye gelen yatırımlar Türkiye gibi gelişmekte olan bir ekonomi için büyük öneme sahiptir. Çünkü gelen yatırımlar beraberinde Türkiye'de istihdam artışından ihracatın artışına, finansal ihtiyacın karşılanmasından teknolojik altyapının geliştirilmesine kadar birçok avantajı beraberinde getirmiştir. Türkiye'nin küresel yatırım hacminden aldığı pay ortalama %0,78 olarak gelişmiş ülke düzeylerine göre oldukça düşük kalmaktadır. Yine aynı şekilde çıkan yatırımlar da her ne kadar 2012 yılından sonra artış gösteriyor olsa da gelen yatırım oranına göre oldukça düşük düzeyde kalmaktadır. Türkiye'nin son zamanlarda yatırım çekme ve yatırım yapma dinamikleri nitelik değiştirmiştir. Yatırımların sadece geleneksel alanlarla sınırlı kalmayıp savunma sanayi, yazılım, finansal teknolojiler gibi alanlara kaymaya başlasa da Türkiye bu alanlarda gelişmiş ülkelerin performansının henüz uzağında kalmaya devam etmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, gelen ve çıkan yatırımların çift taraflı analizini ortaya koyarak ülke ekonomisi için her iki yönlü yatırım hamlelerinin önemini ortaya koymaktadır. Bu çift taraflı yatırım performansının geliştirilmesi ve Türkiye ekonomisinin büyümedeki sürdürülebilir yapısının devam etmesi için bazı politik adımlar atılmalıdır. İlk olarak gelen yatırımların sektörel büyüklüğünden ziyade sektörlerin niteliğine yani katma değeri yüksek olacak sektörlerle önem verilmelidir. Gelen yabancı yatırımların sektörel bazda incelenmesinde oldukça istikrarsız bir dağılım sergilediği görülmektedir. Dolayısıyla, yüksek katma değer üreten, geniş Ar-Ge faaliyetlerine sahip olan, teknolojik gelişmeleri yoğun kullanacak olan sektörler belirlenmeli ve bu sektör yatırımlarını ekonomiye kazandırmak adına vergi muafiyeti, vergi avantajı, sübvansiyonlar verilmeli ve bu sektörlerle nitelikli işgücü yetiştirilmelidir. İkinci olarak yatırımlar daha çok siyasi ve hukuki süreçlerin bir bütün içerisinde hareket ettiği ülkelerde daha çok görülmektedir. Dünya ülkelerinden yatırımların Avrupa'ya bu sebeple akmasından yola çıkarak hukukun üstünlüğüne ve siyasi otoritenin güçlendirilmesine önem verilmelidir. Siyasi otoritenin güçlendirilmesi ve hukukun üstünlüğünün perçinlenmesi mülkiyet haklarının korunacağına ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın devam edeceğine işaret edeceğinden yatırımların ülkeye çekilmesinde öncü rol oynayacaktır. Bir diğer önemli husus yerli firmaların yatırım yapmaları için devlet tarafından kredi kolaylığı sağlanması uluslararası diplomaside önlerinin açılması için girişimlerde bulunulması ve yatırımlarını güvenle yapabilecekleri finansal kuruluşların güçlendirilmesi adımları kararlılıkla atılmalıdır.

Türkiye küreselleşen tedarik zinciri içerisinde kalıcı yer edinmek ve üst sıralara çıkmak için teknolojik yatırımlar, hizmet sektörü yatırımları başta olmak üzere katma değeri yüksek olan sektörlerle önem vermeli ve bu sektörlerin gelişmesi için yerli firmalar desteklenmelidir. Bu sektörler güçlendikçe yerli firmalar güçlenecek ve yurt dışına yatırım çıkışları hızlanacaktır. Böylelikle çıkan yatırım oranı küresel payda %0,50 ortalamasının üzerinde seyredecektir. Bu sektörlerin gelişmesi aynı zamanda gelen yatırımlarında artışına sebebiyet verecektir. Küresel bazda ortalama %0,78 olan yatırım oranının hedeflenen %2 değerine gelebilmesi için bu politika önerilerinin kararlılıkla yapılması önem arz etmektedir. Gelecek çalışmalarda Türkiye'nin çift taraflı yatırım akışının yatırımları etkileyebilecek makroekonomik etkenler göz önüne alınarak bu etkenlerin yatırımlar üzerindeki ilişkisinin ampirik modellerle incelenmesi literatüre derinlik ve çeşitlilik kazandıracaktır.

Kaynaklar

Acaravcı, A., & Akyol, M. (2017). Türkiye'de doğrudan yabancı yatırımlar, dış ticaret ve ekonomik büyüme ilişkisi. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 3(1), 17-33. <https://doi.org/10.20979/ueyd.303595>

Anbar, A., & Suleymanlı, J. (2016). Azerbaycan'da doğrudan yabancı yatırımları etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik bir uygulama. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (57), 101-114. <https://izlik.org/JA27FK99CL>

Başçı Nur, H., & Dilber, İ. (2017). Gelişmekte olan ülkelerde doğrudan yabancı yatırımları belirleyen temel unsurlar. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 32(2), 15-45.

Berksoy, T., Doğruel, A. S., & Doğruel, F. (1989). *Türkiye'de yabancı sermaye*. Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES). <https://www.tuses.org.tr/userfiles/files/turkiyede%20yabanci%20sermaye.pdf>

Çiftci, H. S. (2015). *Uluslararasılaşma ve işletmelerin uluslararasılaşma sürecindeki e-ticaret faaliyetleri: Örnek işletme incelemesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çütçü, İ., & Kan, E. (2018). Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını etkileyen faktörler: Türkiye örneği. *Sakarya Üniversitesi İktisat Dergisi*, 7(3), 1-21. <https://izlik.org/JA22BA27JE>

Degen, V., & Buzdağlı, Ö. (2020). Türkiye'de doğrudan yabancı yatırımların belirleyicilerinin çekim modeli ile analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(75), 1419-1443. <https://doi.org/10.17755/esosder.672246>

Deviren, N. V. (2004, Eylül). *Yeni dış ticaret teorileri*. Mevzuat Dergisi. <https://www.mevzuatdergisi.com/2004/09a/05.htm> (Erişim Tarihi: 4 Haziran 2026)

Dirier, Ü. (2026, 10 Temmuz). Yatırımcı artık Avrupa ile sürdürülebilir bir bağ istiyor. *Para Dergi*.

Dunning, J. H. (2001). 10. Globalization and FDI in Asian developing countries. *İçinde Globalization and economic development: Essays in honour of J. George Waardenburg*. Edward Elgar Publishing.

Ekiz, C. (2010). Hangi küreselleşme? *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 18–25. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksbd/article/169947>

Erdem, E., & İlğün, M. F. (2026). İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türkiye’de stoklama ve iae krizine karşı müdahaleci iktisat politikalarının etkinliğı ve savaş sonrasında dönüşümü. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (73), 97-108.

Erdilek, A. (2006). Türkiye'nin Osmanlı'dan günümüze kadar uzanan doğrudan yabancı yatırım ortamına ve politikalarına tarihsel bir bakış. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (30), 16–35.

Güngördü, A., & Yılmaz, K. G. (2016). Uluslararası ticaret ve yatırım teorisi olarak eklektik paradigma: Geçmişten günümüze bir bakış. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3). <https://izlik.org/JA74WJ92AX>

Güven, Y. (2008). Türkiye’de 1980 sonrası dönemde doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının sektörel analizi ve ekonomik kalkınmaya etkisi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(1), 75-97. <https://izlik.org/JA35YD36DJ>

Johanson, J., & Vahlne, J. (1990). The mechanism of internationalisation. *International Marketing Review*, 7(4). <https://doi.org/10.1108/02651339010137414>

Karluk, R. (1999). *Türkiye ekonomisi*. Beta Yayınları.

Koç, E. (2006). *Türkiye’de finansal serbestleşmenin yabancı sermaye yatırımları üzerine etkileri* [Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Açık Bilim Arşivi. http://adudspace.adu.edu.tr:8080/jspui/bitstream/11607/310/3/evren_ko%C3%A7_A7_tez.pdf.pdf

Kurtaran, A. T. (2019). Sermaye yapısı kararlarının firma performansına etkisi. *İçinde Sosyal bilimler alanında araştırma makaleleri - 1* (ss. 9-37). Gece Akademi.

Kurul, Z. (2021). Türkiye’de doğrudan yabancı yatırım girişleri ve yurtiçi yatırım ilişkisi: Doğrusal olmayan ARDL yaklaşımı. *Sosyoekonomi*, 29(49), 271-292. <https://doi.org/10.17233/sosyoekonomi.2021.03.14>

Policy Centre Jersey. (2025, 5 Ekim). *Jersey’s economy*. <https://www.policy.je/papers/jerseys-economy/> (Erişim Tarihi: 2 Temmuz 2026)

PWC TÜRKİYE (2025). *Yurt dışı yatırımları araştırması 2025*. <https://www.pwc.com.tr/tr/yayinlar/yurt-disi-yatirimlari-arastirmasi/yurt-disi-yatirimlari-arastirmasi-2025.pdf> (Erişim tarihi: 16 Haziran 2026)

T.C. Resmi Gazete. (2001a, 3 Mart). *Elektrik Piyasası Kanunu* (Kanun No: 4628). Sayı: 24335.

T.C. Resmi Gazete. (2001b, 3 Mayıs). *Doğal Gaz Piyasası Kanunu (Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun)* (Kanun No: 4646). Sayı: 24391.

T.C. Resmi Gazete. (2005, 18 Mayıs). *Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun* (Kanun No: 5346). Sayı: 25819.

Seyidoğlu, H. (2001). *Uluslararası finans* (3. Baskı). Güzem Yayınları.

Şahin, D. (2015). Türkiye’de doğrudan yabancı sermaye yatırımları ve ekonomik büyüme ilişkisi: ARDL sınır testi yaklaşımı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(19), 159–172.

Şahin, H. (2002). *Türkiye ekonomisi*. Ezgi Kitabevi Yayınları.

Şimşek, M., & Behdioğlu, S. (2006). Uluslararası sermaye hareketleri ve yeni teorik yaklaşımlar. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 45-62. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/30104>

T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı. (t.y.). *Cumhuriyet dönemi doğrudan yabancı sermaye yatırımları veri tabanı (1926-1980)*. Hazine Müsteşarlığı Yayınları.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi. (2025, 18 Nisan). *Türkiye’ye gelen uluslararası doğrudan yatırımın yaklaşık yüzde 70’i Avrupa’dan*. <https://f.invest.gov.tr/tr/news/lists/investpressreleases/2025-04-18-turkiyeye-gelen-uluslararasi-dogrudan-yatirim-in-yaklasik-yuzde-70i-avrupadan.pdf> (Erişim Tarihi: 21 Haziran 2026).

T.C. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi. (2026). *Türkiye’de doğrudan yabancı yatırımlar*. <https://www.invest.gov.tr/tr/whyturkey/sayfalar/fdi-in-turkey.aspx> (Erişim Tarihi: 21 Haziran 2026).

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2026). *Eski Hazine Müsteşarlığı arşivi doğrudan yabancı sermaye verileri*. Hazine ve Maliye Bakanlığı Yayınları.

T.C. Merkez Bankası. (2026). *Ödemeler dengesi istatistikleri: Doğrudan yabancı yatırımlar fiili giriş verileri (1981-2025)*. Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS). <http://evds.tcmb.gov.tr> (Erişim Tarihi: 6 Haziran 2026).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2026). *Atatürk ilkeleri: Devletçilik*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Resmi Web Sitesi. <https://www.meb.gov.tr/ataturk/ilkeleri/Devletcilik> (Erişim Tarihi: 4 Haziran 2026).

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2026). *Uluslararası doğrudan yatırım verileri bülteni*. Uluslararası Sermaye Genel Müdürlüğü. <https://www.sanayi.gov.tr/plan-program-raporlar-ve-yayinlar/yatirim-ve-tesvik-yayinlari/cr1103011915> (Erişim Tarihi: 25 Haziran 2026).

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2026). *Uluslararası doğrudan yatırım istatistikleri*. <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/yatirim-istatistikleri> (Erişim Tarihi: 25 Haziran 2026).

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2026). *Yurt dışı yatırım raporu 2026*. Uluslararası Hizmet Ticareti Genel Müdürlüğü. (Erişim Tarihi: 28 Haziran 2026).

Turkinfo. (2026, 13 Temmuz). *Türkiye'nin Hollanda'ya ihracatı ilk 6 ayda 4 milyar doları aştı*. <https://www.turkinfo.nl/turkiyenin-hollandaya-ihracati-ilk-6-ayda-4-milyar-dolari-asti/44484> (Erişim Tarihi: 13 Temmuz 2026).

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. (2003). *Ödemeler dengesi raporu: Aralık 2002*. https://tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/f0fa96d0-d3b0-4556-9a69-4ba4099f2d26/RaporWeb_200212.pdf (Erişim Tarihi: 6 Temmuz 2026).

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. (2014). *Ödemeler dengesi raporu 2014-II*. https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/14fe9e46-2c6e-47f8-9404-102e757107a9/ODRapor_20142.pdf (Erişim Tarihi: 6 Temmuz 2026).

United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2007). *World investment report 2007: Transnational corporations, extractive industries and development*. United Nations. https://unctad.org/system/files/official-document/wir2007_en.pdf (Erişim Tarihi: 6 Temmuz 2026).

United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2026). *Foreign direct investment: Inward and outward flows and stocks, annual*. United Nations Conference on Trade and Development Data Center. <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/dataviewer/US.FdiFlowsStock> (Erişim Tarihi: 6 Temmuz 2026).

United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2026). *World investment report 2026: International investment in a turbulent era*. United Nations Publications. https://unctad.org/system/files/official-document/wir2026_en.pdf (Erişim Tarihi: 3 Temmuz 2026).

United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2026). *World investment report 2026*. United Nations. https://unctad.org/system/files/official-document/wir2026_en.pdf (Erişim Tarihi: 7 Temmuz 2026).

YASED. (2025). *Uluslararası doğrudan yatırımlar (UDY) veri analizi*. Uluslararası Yatırımcılar Derneği. <https://www.yased.org.tr> (Erişim Tarihi: 3 Temmuz 2026).

Yücel, M. F., & Çemberci, M. (2025). Güncellenmiş Uppsala uluslararasılaşma modeli çerçevesinde dışa dönük doğrudan yabancı yatırımların ana ülke sürdürülebilir inovasyonuna etkisinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2).

Züngün, D. (2008). Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı sonrası Türkiye - IMF ilişkilerinin geleceği. *Öneri Dergisi*, 8(30), 229-242. <https://doi.org/10.14783/maruoneri.679713>